

דגם תשובות לשאלון אזרחות, מס' 034114, חורף תשע"א

הנחיות כלליות:

- * בדגם זה כתובות בקיצור תשובות על שאלות המבחן והנחיות למתן הציון.
- * בדגם מוצגים רכיבי התשובה העיקריים. אם התלמיד כלל בתשובתו רכיב שאינו כלול בדגם, על המעריך לבדוק אם הוא נכון, על פי ספרי הלימוד ובהתייעצות עם מעריך בכיר.
- * במתן הציון יש להימנע מהשפעות שנובעות מכתב היד, מסגנון הכתיבה ומאורך התשובה. יש להעריך רק את מה שנדרש בשאלה, ולא יותר מכך.
- * קו אלכסון / מסמן תשובה חלופית (זו או זו מתקבלת באותה מידה).
- * חלקי תשובה המובאים בסוגריים אינם הכרחיים לקבלת ניקוד מלא.
- * ההנחיות בדגם מנוסחות בלשון זכר, ומכוונות למעריכות ולמעריכים כאחד.
- * יש לקרוא את התשובה כמכלול.
- * הרכיבים הנדרשים מוצגים בתמציתיות עבור המעריכים. הצגת המושג על ידי התלמיד צריכה להיות מורחבת כדי שתהווה תשובה מלאה.

פרק ראשון

על הנבחן לענות על אחת מהשאלות 1-2.

1. א. זכות שביקשה הדיירת הנכה לממש באמצעות התקנת המעלון:

ציון — 30%
הצגה — 30%
הסבר — 40%

ציון: הזכות לשוויון

הצגה

רכיבים נדרשים:

— יחס זהה לכול.

הסבר:

ביסוס מתוך הקטע: התלמיד הראה שהדיירת התקינה מעלון כדי להגיע לדירתה / לצאת מדירתה ולהיכנס אליה באופן עצמאי כמו כל דייר אחר בבניין.

קישור (בין הקטע למושג):

— התלמיד הבין שבאמצעות התקנת המעלון יכולה הדיירת הנכה לנהל חיים כמו כל דייר אחר בבניין ובכך לממש את זכותה לשוויון — בינה לבין שכניה.

אנ:

ציון: חירות תנועה

הצגה

רכיבים נדרשים:

— תנועה חופשית / ללא הגבלה, ממקום למקום.

הסבר:

ביסוס מתוך הקטע: התלמיד הראה שהדיירת התקינה מעלון כדי להגיע לדירתה / לצאת מדירתה ולהיכנס אליה / לקומת מגוריה באופן עצמאי.

קישור (בין הקטע למושג):

— התלמיד הבין שבאמצעות השימוש במעלון מתאפשרת לדיירת תנועה חופשית בבניין, בכך היא מממשת את חירות התנועה / יכולה לנוע ללא הגבלה.

— התלמיד הבין שללא המעלון נמנעת מהדיירת תנועה חופשית בבניין, ובכך היא מוגבלת בתנועתה.

ב. הזכות שבשמה דרשו השכנים מהדיירת לפרק את המעלון:

ציון — 30%
הצגה — 30%
הסבר — 40%

ציון: הזכות לקניין

הצגה

רכיבים נדרשים:

- בעלות על רכוש
- שימוש / הנאה מהרכוש
- מניעת נזק / שימוש לרעה

הסבר:

ביסוס מתוך הקטע: התלמיד הראה שהדיירים דרשו לפרק את המעלון בטענה שהוא מכער את חדר המדרגות ומוריד את מחירי דירותיהם.

קישור (בין הקטע למושג): התלמיד הבין שהתקנת המעלון מכערת את הבניין וגורמת לירידת מחירי דירות הדיירים, ובכך היא פוגעת בהנאה משימוש / פוגעת בערך הכלכלי של רכושם.

2. א. סוג העבריינות הפלילית שראש העירייה נחשד בה:

ציון — 30%
הצגה — 30%
הסבר — 40%

ציון: עבריינות שלטונית

הצגה

רכיבים נדרשים:

- הפרת החוק על ידי איש ציבור.
- בעל התפקיד והסמכות.
- ניצול מעמדו וסמכותו בעת כהונתו.
- המניע לפעולה (לטובת ציבור מסוים, לא לטובתו האישית).

הסבר:

ביסוס מתוך הקטע: התלמיד הראה שראש העירייה העביר כספים מתקציב העירייה (בניית מתקני ספורט) לארגון התומך בנוזקים (חלוקת מזון ובגדים; סיוע לקשישים).

קישור (בין הקטע למושג):

- התלמיד הבין שנבחר הציבור הפר את החוק על ידי העברת כספי הציבור מתקציב העירייה אל הארגון.
- התלמיד הבין שנבחר הציבור פעל תוך ניצול מעמדו וסמכותו להעברת כספי הציבור מתקציב העירייה לארגון.
- התלמיד הבין שהפרת החוק נעשתה בזמן כהונתו בתפקיד של נבחר הציבור.
- התלמיד הבין שהמניע לפעולתו של נבחר הציבור הוא רצונו לקדם זכות של ציבור הנוזקים ולא את טובתו האישית.

ב. הזכות החברתית שהעמותה מקדמת לטענת ראש העירייה:

ציון — 30%
הצגה — 30%
הסבר — 40%

ציון: הזכות לרמת חיים (סבירה)

הערה: אפשר לקבל גם: הזכות לקיום בכבוד.

הצגה

רכיבים נדרשים:

- מי? — אחריות המדינה / זכותו של כל תושב.
- מה? — רמת חיים סבירה / קיום מינימלי / קיום אנושי.

הסבר:

ביסוס מתוך הקטע: התלמיד הראה שנבחר הציבור העביר את הכספים לארגון הצדקה כדי לספק מזון ובגדים לנזקקים/לרווחת הנזקקים.

קישור (בין הקטע למושג): התלמיד הבין שהעברת הכספים (לארגון) נועדה לצורך המשך פעילות הארגון (לרווחת הנזקקים) למימוש זכותם לרמת חיים סבירה/בסיסית.

פרק שני

על הנבחן לענות על שלוש מהשאלות 3-7, ועל אחת מהשאלות 8-9.

3. מוסדות מדינה המבטאים את האופי היהודי של מדינת ישראל:

הצגת שני מוסדות — 40%+60%

- הכנסת — בית המחוקקים של ישראל (המונח "כנסת" מקורו ב"כנסת הגדולה") / מספר חברי הכנסת 120 (כמספר אנשי הכנסת הגדולה).
- הרבנות הראשית — המוסד ההלכתי היהודי העליון במדינה.
- בתי הדין הרבניים — מערכת שיפוט דתית-יהודית הפועלת מתוקף חוק ושופטת על פי ההלכה היהודית.
- מועצות דתיות — מספקות שירותי רבנות / רישום ועריכת נישואין / פיקוח על שחיטה כשרה / פיקוח על כשרות המזון / שירותי קבורה / הקמת מקוואות / שיעורי תורה לבני מצווה / הדרכת זוגות העומדים להינשא.
- משרד הקליטה — אחראי על קליטת עולים יהודים בארץ בתחומי תעסוקה, מגורים, חברה ותרבות.
- משרד הדתות — מספק שירותי דת לבני כל הדתות, ובכללן הדת היהודית.
- הסוכנות היהודית — מוסד המקשר בין ישראל לעם היהודי בתפוצות.
- קק"ל — מוסד המופקד על רכישת קרקעות עבור העם היהודי וניהולן.

4. שלב הקריאה השנייה והשלישית בחקיקת חוק במדינת ישראל:

הצגת שני השלבים — 40%+60%

- קריאה שנייה: (ועדת הכנסת הרלוונטית להצעת החוק דנה (בהרחבה) בכל סעיף בחוק בנפרד). מליאת הכנסת מצביעה על כל סעיף. (אם יש התנגדות במליאה, הוועדה מתקנת את סעיפי החוק, מחזירה למליאה, והמליאה מצביעה שוב על סעיפי החוק).
- קריאה שלישית: המליאה מצביעה על הצעת החוק כולה ופוסלת או מאשרת אותה.

5. חובות של אזרח במדינה דמוקרטית:

הצגת שתי חובות — 40%+60%

- חובת ציות לחוק.
- תשלום מסים.
- חובה להתריע על עוולות הנגרמות לפרט או לקבוצה במדינה.
- לבקר את רשויות השלטון כשהן חורגות מסמכותן.
- חובת השתתפות פוליטית.
- חובת שירות ביטחון / שירות אזרחי.
- חובת נאמנות למדינה.
- הערה למעריך: לא כל החובות נדרשות בכל המדינות.

6. מהי אחריות מיניסטריאלית:

הסבר — 100%

רכיבים נדרשים:

- אחריות שבה נושא כל שר מתוקף תפקידו.
- על מי / על מה אחראי: לכל מעשה/מחדל אישי שלו ואחריות על כל הנעשה במשרדו.
- אחריות כלפי מי/מה — אחריות כלפי הכנסת (=השר חייב להסביר לכנסת כל מעשה / מחדל במשרדו).
- אחריות כלפי הממשלה.
- אחריות כלפי ראש הממשלה.

7. עקרון הדמוקרטיה המתגוננת:

הצגה – 100%

רכיבים נדרשים:

- הצורך: הגנה על המשך קיום המשטר הדמוקרטי או על אופי המדינה מפני איומים מבפנים.
- הדרך לכך: הגבלה / צמצום / שלילת זכויות (=פגיעה בהתארגנות של קבוצות או הגבלתה).
- הערה למעריך: ניתן לקבל גם תשובה המתייחסת לאיומים בטחוניים על עצם קיום המדינה.

8. עקרון הגבלת השלטון:

הצגה – 60%

רכיבים נדרשים:

- כוחו של השלטון.
- הסכנה בניצול לרעה של הכוח.
- מניעת השימוש לרעה בכוח.

כיצד עקרון הגבלת השלטון ממומש באמצעות חופש הביטוי:

הסבר – 40%

דרכי המימוש של חופש הביטוי:

הציבור מביע את עמדתו באמצעים שונים: הפגנות / שביתות / עצרות / מכתבים למערכות העיתונים / הופעה בכלי התקשורת / אינטרנט במטרה לבטא את עמדותיו וביקורתו על הנעשה במדינה. כיצד הוא מממש את הגבלת השלטון: השלטון זקוק לתמיכת הציבור, ולכן הוא מייחס חשיבות לביקורת שהציבור מביע. היא משפיעה על פעולותיו, ובדרך זו הציבור יכול להפעיל לחץ על השלטון ולהביא לשינוי מדיניותו, ובכך מממש את עקרון הגבלת השלטון.

9. משאל עם:

הסבר – 60%

רכיבים נדרשים:

- פניה של השלטון.
- לכלל האזרחים.
- בשאלה מהותית / מדינית.
- הצבעה בעד או נגד.

מדוע השימוש במשאל עם עלול להעמיק את השסע הלאומי בישראל:

הסבר אֲחַד – 40%

- משאל עם מחריף מחלוקות משום שהוא דורש הכרעה חד-משמעית בהצבעה, ולכן הוא מחדד עמדות ולא מעודד להגיע לפשרה ולהסכמה. במציאות היהודית-הערבית, שהיא טעונה ובעלת עמדות מנוגדות, הכרעה חדה כזו עלולה להחריף את השסע.
- בישראל יש מתח בין היהודים לערבים, ויהודים רבים רואים בציבור הערבי איום. בתנאים אלה הרוב היהודי עלול לנצל את יתרונו המספרי כדי לפגוע באינטרסים של המיעוט באמצעות משאל עם.
- משאל עם מוכרע על פי הצבעת הרוב, ובמקרים שבהם ההבדלים בין הרוב למיעוט הם הבדלים קבועים, כמו ההבדל הלאומי בין יהודים לערבים בישראל, אין למיעוט סיכוי להשפיע על התנהלות השלטון, והשסע עלול להעמיק.
- השאלה מנוסחת על ידי נציגות של הרוב (ממשלה / כנסת). אופן ניסוח השאלה במשאל העם יכול להטות לכיוונו של הרוב ובכך להחריף את השסע.

פרק שלישי

על הנבחן לענות על שתיים מהשאלות 10-12 **או** על שתיים מהשאלות 13-15.

10. חוק השבות:

הצגה — 40%

חוק השבות

- קובע כעיקרון שכל יהודי זכאי לעלות לארץ.
- מגדיר מיהו יהודי.
- מי רשאי לעלות.
- קובע מגבלות על עלייה.
- מהווה בסיס לאזרחותם של היהודים בישראל.
- מטרתו לאפשר רוב דמוגרפי של יהודים במדינת ישראל.

כיצד החוק מממש את היותה של מדינת ישראל – מדינה יהודית:

הסבר — 60%

ביסוס מתוך הקטע:

קשר ליהודי התפוצות:

- החוק מבטא את המחויבות של המדינה ליהודי התפוצות.
- החוק מאפשר לכל יהודי לשוב למולדתו.

קישור בין הקטע למושג:

חוק השבות הקובע שכל יהודי זכאי לעלות לארץ מממש את רעיון המדינה היהודית.

א:

ביסוס מתוך הקטע:

הבטחת רוב יהודי:

החוק מסייע להבטחת קיומו של רוב יהודי בישראל.

קישור בין הקטע למושג:

בכך נשמר הצביון היהודי של המדינה.

11. השסע הדתי:

הצגה — 40%

שסע דתי הוא:

- על מה? — תפיסות שונות של היהדות בין הקבוצות השונות.
- בין מי למי? — מחלוקת בין הציבור החילוני לציבור הדתי/חרדי / מחלוקת פנים יהודית לגבי אופייה הרצוי של המדינה ומקומה של הדת במדינה / בפרהסיה.

כיצד גורם אחד לשסע הדתי בא לידי ביטוי בעמדה של כותב המאמר:

הסבר — 60%

ביסוס מתוך הקטע: הכותב טוען כי:

- חקיקה דתית נוספת אינה רצויה, כי זו עלולה להגביר את ההתנגדות לדת.
- קיימים זרמים דתיים שונים בחברה היהודית (אורתודוקסי, רפורמי, קונסרבטיבי, וחילוני).
- קיים צביון דתי ברשות הרבים.

קישור בין הקטע למושג:

- שילוב חקיקה דתית במערכת החוקים של מדינת ישראל מהווה אחד הגורמים לשסע הדתי — מחלוקת על אופי המדינה.
- קיום זרמים שונים ביהדות הוא גורם לשסע — מתח בין הקבוצות.
- לכל קבוצה השקפה שונה על הציביון הדתי ברשות הרבים, ובכך יש גורם לשסע — ויכוח על אופי המדינה.

12. רעיון האמנה החברתית:

הצגה — 40%

רכיבים נדרשים:

- בסיס המדינה (הדמוקרטיה) הוא: הסכמה בלתי כתובה בין האזרחים לבין עצמם לבינם ובין המדינה.
- האזרחים כפופים לחוק והמדינה מגנה על האינטרסים והזכויות שלהם.
- (זהו רעיון תיאורטי).

כיצד רעיון זה בא לידי ביטוי בעמדה של כותב המאמר:

הסבר — 60%

ביסוס מתוך הקטע:

- מן הראוי שיתקיים דיון שישתתפו בו אזרחי ישראל מכל הקבוצות בחברה.
- בדיון זה ייעשה ניסיון להגיע לניסוח של עקרונות וערכים המקובלים על הכול והמכירים בצרכים וברצונם של כלל האזרחים. הדבר יסייע למדינה להבטיח את יציבותה החברתית.

קישור בין הקטע למושג:

- הניסיון למצוא ערכים משותפים / מקבילים מהווה בסיס להסכמה ומבטא את האמנה החברתית.
- הדיון בין האזרחים למדינה מבטא מה כל צד (המדינה והאזרחים) נותן ומה כל צד מקבל.

13. תנאי לבחירות דמוקרטיות:

הצגה — 40%

מחזוריות: הבחירות מתקיימות במרווחי זמן סדירים הקבועים בחוק.

או:

כלליות: כל התושבים זכאים להשתתף בבחירות למוסדות הנבחרים.

או:

התמודדות חופשית:

- קיום תחרות הוגנת בין שני מתמודדים או יותר ובין שתי מפלגות או יותר.
- ביטוי של חירויות שונות.

כיצד אחד מתנאים אלה בא לידי ביטוי בדברי כותב המאמר:

הסבר — 60%

ביסוס מתוך הקטע:

מחזוריות: במדינת ישראל מתקיימות כל חמש שנים בחירות לרשויות המקומיות.

כלליות: (באמצעות הבחירות) יכולים כל תושבי הרשות המקומית להשתתף בבחירות.

התמודדות חופשית: הקמת וועדה קרואה

קישור בין הקטע למושג:

מחזוריות: הבחירות המתקיימות בפרק זמן קבוע, הן ביטוי למחזוריות.

כלליות: בכך שכל התושבים יכולים להשתתף בבחירות מתקיים: מימוש זכויות פוליטיות.

התמודדות חופשית: הקמת הוועדה הקרואה היא למעשה הדרך לא-קיום התמודדות חופשית המתקיימת בבחירות.

14. ועדה קרואה:

הצגה — 40%

— ממונה כאשר מועצה או ראש הרשות המקומית אינם מתפקדים.

— ממונה על ידי שר הפנים.

— תפקידה למלא את תפקידי הרשות המקומית עד לקיום הבחירות.

— מורכבת מאנשים שונים שלא נבחרו על ידי התושבים, לאו דווקא תושבי הרשות המקומית.

כיצד על פי הקטע ועדה קרואה היא ביטוי למעמד של השלטון המקומי ביחס לשלטון המרכזי:

הסבר – 60%

ביסוס מתוך הקטע:

– בשל המשברים בחלק מהרשויות המקומיות פיזר שר הפנים את המועצות של הרשויות המקומיות ומינה במקומן ועדות קרואות.

קישור בין הקטע למושג:

– הוועדה הקרואה ממונה על ידי שר הפנים / לשר הפנים יש סמכות לפזר את המועצה הנבחרת. פעולות אלה הן ביטוי לכך שהשלטון המקומי הוא זרוע מנהלית של השלטון המרכזי / כפוף לשלטון המרכזי.

או:

הוועדה הקרואה ממונה על ידי שר הפנים כאשר מתקיים משבר כספי וארגוני ברשות המקומית, כדי שהרשות המקומית תתפקד כגוף שלטוני. בכך השלטון המרכזי לוקח את הסמכות מידי השלטון המקומי.

15. קבוצת אינטרס:

הצגה – 40%

- מי? – התארגנות של קבוצת אנשים.
- כלפי מי? – פעילות הקבוצה מכוונת תמיד כלפי רשויות השלטון.
- מה המטרה? – מנסה להשפיע על התהליך הפוליטי ועל קביעת מדיניות.
- אינה שואפת להשתתף בשלטון.

כיצד פעילות של קבוצת אינטרס באה לידי ביטוי בדברי כותב המאמר:

הסבר – 60%

ביסוס מתוך הקטע:

– הכותב טוען שיש לעודד יוזמה של תושבים שישפיעו על נבחרי הציבור לקדם את היישוב, ועל החברה האזרחית להתאחד ולהקים עמותות שיפעלו לקידום צורכי התושבים.

קישור בין הקטע למושג:

– ההתארגנות של החברה האזרחית לקידום צורכי התושבים היא ביטוי לפעילות של קבוצת אינטרס.

פרק רביעי

על הנבחן לענות על שתיים מהשאלות 16-20.

16. זכות של העובדים שנפגעה בעקבות ההחלטה של הנהלת המפעל:

ציון – 30%
הצגה – 30%
הסבר – 40%

ציון: חופש ההתאגדות/ההתארגנות

הצגה**רכיבים נדרשים:**

– חירות של כל אדם להתארגן בקבוצה (=ההתארגנות מאפשרת לפרט להגיע עם האחרים להישגים שקשה להגיע אליהם לבד).

– פעילות משותפת למען מטרה משותפת.

הסבר: התלמיד הראה שההנהלה מנעה מהעובדים להקים נציגות / הפועלים החליטו לפנות לעובדים אחרים כדי לפעול יחד אתם.

קישור: התלמיד הבין שאיסור הקמת הנציגות על ידי ההנהלה מונעת את חופש ההתאגדות של העובדים / התלמיד הבין שפניית הפועלים אל העובדים האחרים לפעול איתם יחד מממשת את זכותם להתאגד.

17. הזכות שבית המשפט הגן עליה:

ציון – 30%
הצגה – 30%
הסבר – 40%

ציון: חופש הדת

הצגה

רכיבים נדרשים:

- אמונה והשתייכות לדת: לבחור בדת/להאמין בדת/להשתייך לדת.
- קיום מצוות הדת: לקיים טקסים/פולחן.

הסבר:

ביסוס: התלמיד הראה שבית המשפט אפשר הקמת סוכות בחג הסוכות ליהודים במרפסות דירותיהם כחלק מממוש מצוות הדת היהודית / בעלי הבניין אסרו על הדיירים היהודים להקים סוכות במרפסות דירותיהם ובכך פגעו בזכותם לממש את מצוות הדת היהודית.

קישור: התלמיד הבין שבניית הסוכות היא חלק מחופש הפולחן של הדת היהודית ובקשת בעלי הבניין לאסור בניית הסוכות פוגעת בחופש הדת / בית המשפט קיבל את עתירת היהודים לאפשר להם לבנות סוכות כחלק מהכרה בחופש הדת של היהודים לנהוג לפי מצוות החג.

18. סוג הלאומיות שהאזרחות במדינה מבוססת עליה:

ציון – 30%
הצגה – 30%
הסבר – 40%

ציון: לאומיות פוליטית

הצגה

רכיבים נדרשים:

- מהי לאומיות (שאיפה של קבוצה להגדרה עצמית (עצמאות מדינית / ריבונית).
- הייחוד של הלאומיות הפוליטית.
- המשותף לקבוצה: הדגשה של יסודות פוליטיים שהם פרי בחירה / ערכים ואידאולוגיה משותפים.

הסבר:

ביסוס: התלמיד הראה שהתנאים לקבלת אזרחות במדינה מבוססים על מחויבות לערכים דמוקרטיים / שליטה בשפה הרשמית של המדינה (המשותפת לכל הקבוצות).

קישור: התלמיד הבין שהתנאים לקבלת אזרחות במדינה מבוססים על יסודות / מאפיינים פוליטיים / מאפיינים שהם פרי בחירה, ולכן הלאומיות היא פוליטית.

19. העיקרון הדמוקרטי שבא לידי ביטוי בהמלצה לבחירת האזורים:

ציון – 30%
הצגה – 30%
הסבר – 40%

ציון: עקרון הפלורליזם

הצגה

רכיבים נדרשים:

- הכרה בזכות הקיום של המגוון.
- מתן אפשרות לביטוי המגוון / השונות.
- מתן אפשרות לקבוצות לפעול להשגת האינטרסים והצרכים שלהן.

הסבר:

ביסוס: התלמיד הראה שבחבורת של רשות הדואר ההנחיות היו להנפיק בולים חדשים שהאזורים עליהם יהיו מגוונים ויתבססו על נושאים שמייחדים קבוצות שונות באוכלוסייה, כגון: תלבושות עממיות / טקסים / מאכלים אופייניים לקבוצות שונות.

קישור: התלמיד הבין שההנחיות של רשות הדואר לגבי האזורים על גבי הבולים משקפים הכרה במגוון / בשונות של הקבוצות השונות באוכלוסייה, ובכך מתממש עקרון הפלורליזם.

20. מחוון להערכת שאלת עמדה

הנושא:

הסוגיה שבמחלוקת: האם לשנות את שיטת הבחירות הקיימות לכנסת או להמשיך לקיימה.

[טענה: אני תומך ב / מתנגד ל / שינוי שיטת הבחירות]

שלבי הערכת התשובה:

1. קריאת התשובה והתרשמות כללית ממנה [רמה גבוהה, בינונית או נמוכה]
2. קריאת התשובה והערכתה בהלימה לקריטריונים המופיעים בעמודה הרלוונטית [רמה גבוהה, בינונית או נמוכה]

א. טענה – 100%

מה מצופה מהתלמיד?	רמה גבוהה: [80%-100%]	רמה בינונית: [55%-79%]	רמה נמוכה: [0%-54%]
ניסוח טענה ברורה המתייחסת ישירות לסוגיה שבמחלוקת	– הטענה מתייחסת ישירות לסוגיה המסוימת שנדונה בשאלה. – הטענה מובחנת מהנימוקים. – יש בתשובה הבעת עמדה ברורה, הכלולה בטענה.	– הטענה אינה מנוסחת בבירור. – יש בתשובה עמדה, אך היא אינה מנוסחת כטענה [למשל: "אני בעד"]. – הצגת הסוגיה במחלוקת ללא נקיטת עמדה.	– הטענה אינה ברורה לקורא. – אין בתשובה הבעת עמדה, אלא רק פירוט ידע. – הכתוב אינו מנוסח כטענה. – האמירה אינה כוללת הבעת עמדה, והיא מתייחסת לנושא קרוב אך לא לסוגיה עצמה.

ב. הנמקה – 100%

מה מצופה מהתלמיד?	רמה גבוהה: [80%-100%]	רמה בינונית: [55%-79%]	רמה נמוכה: [0%-54%]
שימוש בשני מושגים אזרחיים שונים מחומר הלימוד באזרחות, הרלוונטיים לטענה קישור מתאים בין כל אחד מהנימוקים לבין הטענה	– שני המושגים מקושרים בצורה נכונה לטענה. – ההנמקה מתבססת על שני מושגים שונים רלוונטיים לטענה [מושגים מחומר הלימוד באזרחות]. – הנימוקים כתובים באופן ברור, בהיר ומלא. – הנימוקים מובחנים זה מזה [פסקה חדשה / מילת קישור מבחינה / סעיפים].	– יש שני מושגים רלוונטיים אך אין קישור ברור בין המושגים שהביא התלמיד לבין טענתו. – ההנמקה טובה אך מתבססת על מושג רלוונטי אחד בלבד לטענה. – הנימוקים אינם מנוסחים במדויק בשפת האזרחות. – התשובה אינה בהירה.	– ציון של שני מושגים בלבד ללא הסבר. – אין קישור הגיוני וברור בין הטענה לבין ההנמקה. – התשובה כלל אינה כוללת נימוקים לטענה. – שני הנימוקים אינם רלוונטיים. – הנימוקים הם ברמת ההכללה בלבד. – העובדות שעליהן מבסס התלמיד את הנימוק אינן נכונות. – הנימוקים אינם ברורים, מבנה התשובה מסורבל, אי-אפשר לקרוא את התשובה באופן שוטף ולהבין אותה.

הערות למעריך:

- * התלמיד רשאי להביע עמדה אמביוולנטית אם הוא מבהיר את האמביוולנטיות ומנמק אותה.
- * הנימוק יכול להיות מסוג הסבר ו/או מסוג דוגמה המשקפת מציאות מתאימה, רלוונטית לטענה ומקושרת למושגים באזרחות.
- * התלמיד יכול לנמק על דרך השלילה, כלומר להציג את הטיעון הנגדי לעמדה שהוא מחזיק בה, ולהסביר מדוע הוא שגוי.
- * לא יתקבלו נימוקים המבוססים על עובדות שגויות לחלוטין, שברור שהתלמיד המציא אותן לצורך התשובה.
- * אפשר להוסיף לציון עד 10% עבור העלאת רעיון יצירתי, מקורי, מעניין הראוי לשבח, או עבור כתיבה ברמה גבוהה.